

"Еден ден монархофашистите го опколија селото и ги повикаа сите мажи да се јават на сред село. Татко ми ми рече жив да не се појавам, а наредбата беше кој нема да излезе веднаш ќе биде ликвидиран. Но, успеавме да се спасиме и јас и татко ми. Тој ден од нашето село беа заробени 184 мажи, меѓу кои и деца од 16-17 години. Нив ги испратија на островот Аљус Евстратиос", раскажува Томе Јарев.

Пишува: Жаклина МИТЕВСКА

"ДОГОВОРОТ ВО ВАРКИЗА БЕШЕ ПРЕДАВНИЧКИ",
ПОТЕНЦИРА СОГОВОРНИКОТ

ОД ДИВЕРЗАНТ ДО ДОКТОР ПО ЗЕМЈОДЕЛСКИ НАУКИ

Томе Јарев е роден на 13 април 1926 година во с. Патиле, Леринско. Основно училиште на грчки јазик, со одличен успех, завршил во селото. Дома во семејството зборувале на мајчин македонски јазик, а во училиштето, затоа што му се случувало да изговори некој македонски збор, за казна бил затворан во подрумските простории заедно со глумците. Јарев потекнувал од земјоделско-работничко семејство, кое се занимавало со земјоделство. Тој вели дека на децата Македонци од Егејскиот дел на Македонија не им дозволувале да го продолжуваат образованието. Сепак, како најдобар ученик, него го испратиле да учи општа гимназија во гратчето Чутиле-Ипир на границата со Албанија. Но, по три месеци го повикал тамошниот директор и му соопштил дека мора да ја напушти гимназијата затоа што не произлегувал од добро семејство. Во тоа време, во 1936 г. на власт дошла диктатурата на Јани Метаксас, а неговиот татко, како напреден Македонец и како еден од најактивните комунисти, заедно со уште осуммина соборци, бил заробен и го однеле во градот Лариса, централна Грција. Овие лица воениот суд ги осудил на шест години затвор, а 4 години интернација на островите под Крит. По четиригодишен престој во затвор татко му бил испратен во затворот во Драма, каде останал до 1941 г., односно до окупацијата на Вардарска Ма-

кедонија од страна на Бугарите и Германците. Тогаш татко му избегал и си дошол дома. Во тоа време и Томе Јарев се вратил во селото и му се посветил на лозарството.

"На 15-годишна возраст - дополнува Јарев - заминав во Битола и се запишав во гимназија. Таму останав до февруари 1943 г. кога заедно со две другарчиња, исто така, од Егејскиот дел на Македонија заминавме во Пелистерскиот одред. По договорот меѓу партизанскиот одред на Пелистер и одредот во Лерин мене ме испратија во Леринскиот одред. Во тоа време, во Лерин се организира младинска организација ЕПОН, а јас имав задача да ја организирам младината во селото. Потоа станав резервист на тогашните партизани под називот ЕЛАС и учествував во групата на диверзанти. Направивме многу диверзии", раскажува Јарев и ја издвојува акцијата кога во воздух го кренале возот натоварен со муниција, кој се движел на релација Лерин-Солун.

Диверзијата била направена на 3 километри оддалеченост од неговото село, на еден свијок близу до езерото. Јарев останал во селото до март 1944 г. по што преминал во редовниот состав на ЕЛАС. Го истакнува своето учество во Кајмакчалан-

ТОМЕ ЈАРЕВ (ЛЕВО)
ОД ПАРТИЗАНСКИТЕ ДЕНОВИ

скиот и во Леринскиот одред и диверзиите против Германците во Воденско, Леринско, Вичо, Костурско, Кајларско. Во Леринскиот одред бил сè до ослободувањето од Германците во октомври 1944 г. Но, кога избеганите англиски монархофашисти се вратиле во ослободената Грција со себе донеле платеници и повторно ја окупирале Грција. Се организирале единици кои се бореле против водачот на монархофашистичката војска генералот Скомби.

"Двесте и триесет младинци, меѓу кои и јас, тргнавме пеш од Лерин до пристаништето Пиреја, до Атина. Пешачевме точно 30 дена. Таму учествувавме во борбите против генерал Скомби, сè до февруари 1945 г.

КАТА ВОЈНА ВО ГРЦИЈА: ТОМЕ ЈАРЕВ

Тогашниот Централен комитет на КПГ и привремената Влада, за да го избегнат кровопролевањето направија договор во Варкиза. Според мене, тоа беше предавнички договор. Борците на ЕЛАС требаше да го предадат оружјето и да се формира општа Влада од монархофашистите и од членовите на ЕЛАС. Услов беше да го предаваме оружјето. Го предадовме и пеш дојдовме во Леринско. Потоа бев избран за реонски секретар на младинската организација. Но, исто така, договорот предвидуваше сите кои се родени од 1921 до 1926 г. да се вклучат во новата грчка Армија. Кога отидов да се регрутирам, а бев вклучен уште во првите партизански денови, ми рекоа дека боледувам од менингитис. Тоа го рекоа само за да не ме земат, а јас бев здрав. Истото се случи и со сите мои соработници", објаснува Јарев.

Во март-април 1946 г. имало невиден терор, убиства, затворања, силувања.

ДИПЛОМИ ЗА НАПРЕДОКОТ ВО НЕГОВАТА КАРИЕРА

"Еден ден го опколија селото и ги повикаа сите мажи да се јават на сред село. Татко ми ми рече жив да не се појавам, а наредбата беше кој нема да излезе веднаш ќе биде ликвидиран. Но, успеавме да се спасиме и јас и татко ми. Тој ден од нашето село беа заробени 184 мажи, меѓу кои и деца од 16-17 години. Нив ги испратија на островот Аљус Евстратиос", вели соговорникот.

Во октомври Јарев по втор пат излегол во планините и повторно бил во Кајмакчаланскиот одред во диверзантската единица. Ги исполнувале задачите сè до 21 мај 1947 г. кога во една нерамномерна борба со монархофашистите бил ранет. Го префрлиле во Мариовско, а оттаму во Битола, па во сегашната државна болница во Скопје, која тогаш се викала земска болница. Скришум го лекувале. Во тоа време доаѓала комисија од Европа, која испитувала дали НР Југославија им помага на борците од ДАГ. По еден месец лекување тој и останатите ранети борци биле префрлени во бараки во местото Беровска бука. Оттаму, натоварени во камиони биле однесени во Панчево, каде биле скриени во еден затвор. Откако била отворена Катлановската болница го префрлиле во неа и тука останал до октомври 1947 г. Тогаш преку Корча-Албанија, заедно со останатите борци, го префрлиле во единиците на Вичо. Таму Јарев ја завршил офицерската школа за диверзанти. Дејствувале до февруари 1948 г. кога бил испратен на виша офицерска школа за диверзанти во Ипир, во селото Ликорахи, каде останал до 20 мај 1949 г. Тогаш, во една голема диверзантска акција, кога требало да ги кренат во воздух стоте камиони со војници кои оделе од Јанина за Гревена, бил ранет со 14 куршуми.

"Кога нашите соборци, 25 слободни диверзанти политички комесари, видео дека монархофашистите нè опколија тргнаа да ни помогнат. Мене ранет ме ставија на шинел (капут) и ме извлекоа подолу. Но, непријателите дојдоа на местото каде што ние претходно бевме и нè опколија од сите страни. Соборците ме оставија во еден ендек и се повлекоа. Монархофашистите ме бараа цела ноќ, но за среќа не ме најдоа. Всушност, ме најде мојата група. Ме однесоа во едно село, кое беше слободна територија, а по шест дена на носила ме пренесоа во партизанската болница на Грамос. Таму бев два дена, по што ме префрлија во Корча, каде не ме задржаа ниту еден ден т.е. веднаш ме однесоа во Тирана во воената болница. Ме спаси еден доктор Италијанец. По четири месеци ме пуштија на рехабилитација во партизанската болница. Таму го организирав кружокот за македонски јазик. Му испратив писмо на командантот на вишата офицерска школа за диверзанти за да ме земе назад. По десет дена дојде еден џип и ме однесе во Преспа, село Буковик. Командантот прво не сакаше да ме земе,

зашто јас бев на штаки, но сепак одлучи да останам. Станав заменик-командант на Главниот штаб на диверзантите. Ги обучував новите партизани, ја водев евиденцијата за храна, оружје, организирав работилници за правење на наши мини. Таму останав до поразот на ДАГ во 1949 година", раскажува соговорникот.

Но, се потсетува и на Вториот конгрес на НОФ на Грција за Македонците, на кој тој бил делегат од диверзантските единици на Главниот штаб. Таму ја сретнал и неговата идна сопруга, која всушност тогаш била делегат од 108. бригада. На конгресот тие се договориле, ако ја преживеат војната, да склучат брак.

По капитулацијата на ДАГ, се повлекле во Албанија, каде се организираше елитна единица, која требало да им помогне на партизаните на Грамос, кои се нашле во непријателски обрач.

"Го разбивме обрачот и го отворивме патот за да поминат нашите партизани во Албанија. По нив и ние се вративме во Албанија. Всушност, моето одење во Албанија беше по трет пат. Прв пат кога бев ранет, втор пат од Вичо и трет пат од Грамос. Во Албанија ни помогнаа Албанците и се сместивме во логорот Бурели, тоа се поранешни италијански касарни. Таму по втор пат го предадовме оружјето", објаснува Јарев.

Во Бурели бил околу еден месец, а потоа животниот пат го продолжил на брод, па на воз за да дојде до крајната дестинација Ташкент. Во бродот условите биле катастрофални. Истиот пат до Ташкент го минала и неговата сопруга, но не знаеле дека патуваат заедно.

Во Ташкент борците ги распоредиле во разни гратчиња, а диверзантите биле сместени во бараки (30 луѓе во една соба), во гратчето Чирчк, на 35 км од Ташкент. По 15-дневен карантин, тој се вработил во фабриката за изработка на делови за оружје. Се покажал како најдобар работник. Таму завршил и средно техничко училиште и Земјоделски факултет. Напредувал во кариерата, одбрал докторска дисертација, објавил многу научни трудови. По доаѓањето во Скопје и по нострификацијата на 4 дипломи од Земјоделскиот факултет, тука предавал винарство сè до пензионирањето во 1988 година.

(Серијата "Сеќавања" се реализира во соработка со Ташко Јованов)

ProMedia
hpstore
ProMedia
...printeri, skeneri, multifunkcionalni uredi,
telefaks aparati, kopiri, ploteri, digitalni kameri...
PRODAŽBA I SERVIS
business partner
hp
tel. 02/ 3215980
ProMedia